

XIV

**МАЈСКО
САВЕТОВАЊЕ**

САВРЕМЕНИ ПРАВНИ ПРОМЕТ И УСЛУГЕ

**УРЕДНИК:
Миодраг Мићовић**

**УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ**

**Крагујевац
2018.**

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

САВРЕМЕНИ ПРАВНИ ПРОМЕТ И УСЛУГЕ

**Уредник
МИОДРАГ МИЋОВИЋ**

**Крагујевац
2018.**

САВРЕМЕНИ ПРАВНИ ПРОМЕТ И УСЛУГЕ

Зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 25. маја 2018. године, на Правном факултету у Крагујевцу.

Међународни научни одбор Мајског саветовања:

Проф. др Мирослав Миловић, Филозофски факултет Универзитета у Бразилији; Проф. др Маркус Фаро де Кастро, Правни факултет Универзитета у Бразилији; Проф. др Данче Манолева-Митровска, Правни факултет "Јустинијан I", Универзитета "Кирил и Методије" Скопље; Проф. др Миха Јухарт, Правни факултет Универзитета у Љубљани; Проф. др Хрвоје Качер, Правни факултет Свеучилишта у Сплиту; Проф. др Един Ризвановић, Правни факултет Универзитета "Џемал Биједић" у Мостару; Проф. др Снежана Миладиновић, Правни факултет Универзитета Црне Горе; Проф. др Миодраг Мићовић, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

ИЗДАВАЧ: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу
Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац
Тел: (034) 306 510
телефакс: (034) 306 540
е-пошта: faculty@jura.kg.ac.rs
веб: <http://jura.kg.ac.rs>

РЕЦЕНЗЕНТИ Проф. др Хрвоје Качер
Проф. др Снежана Миладиновић
Проф. др Миодраг Мићовић

ЗА ИЗДАВАЧА: Проф. др Драган Вујисић

УРЕДНИК: Проф. др Миодраг Мићовић

ШТАМПА: Графичка радња "Кварк", Краљево

ТИРАЖ: 100

ISBN 978-86-7623-081-5

Штампање Зборника подржало Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

4. Др Дејан Матић, доцент
ЗАКОН О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ
И АУТОНОМИЈА УНИВЕРЗИТЕТА 745

Заштита корисника услуга

1. Др Маја Буковац Пувача, ванредни професор
НОВА ЕУ ОПЋА УРЕДБА О ЗАШТИТИ ОСОБНИХ ПОДАТАКА
– ПРАВО НА НАКНАДУ ШТЕТЕ И ОДГОВОРНОСТ ЗБОГ
ЊЕНОГ КРШЕЊА (ЧЛ. 82. УРЕДБЕ) 755
2. Др Бојан Урдаревић, ванредни професор
ПРУЖАЊЕ УСЛУГЕ МИРЕЊА У РЕШАВАЊУ
КОЛЕКТИВНИХ РАДНИХ СПОРОВА 779
3. Др Жаклина Спалевић, ванредни професор
ЗАШТИТА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ У САЈБЕР ПРОСТОРУ 793
4. Др Борко Михајловић, асистент
НЕПОПШТЕНА ПОСЛОВНА ПРАКСА У САВРЕМЕНИМ
УСЛОВИМА ПОСЛОВАЊА 803

Услуге и друга са њима повезана питања

1. Др Хрвоје Качер, редовни професор
Др Бланка Качер, доцент
РАЗЛОЗИ *PRO ET CONTRA* ДОНОШЕЊА
ХРВАТСКОГ ГРАЂАНСКОГ ЗАКОНИКА 819
2. Др Жељко Бартуловић, редовни професор
Др Дејан Бодул, доцент
ПОЛОЖАЈ РАЗЛУЧНИХ ВЈЕРОВНИКА У ПОСТУПКУ СТЕЧАЈА
ПОТРОШАЧА – на путу према савременим правним рјешењима 835
3. Др Предраг Стојановић, редовни професор,
ПЕРСПЕКТИВЕ ЕКОЛОШКОГ ОПОРЕЗИВАЊА
КАО ЕКОНОМСКОГ ИНСТРУМЕНТА
ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ 855
4. Др Стефан Шокињов, редовни професор
ТАЈНА У ПРИВРЕДИ 871
5. Др Јасмина Лабудовић Станковић, ванредни професор
ИСКУСТВА ЗЕМАЉА У РАЗВОЈУ У ПОГЛЕДУ ЕФЕКТА
ПРЕЛИВАЊА СТРАНИХ ДИРЕКТНИХ ИНВЕСТИЦИЈА 903
6. Др Владимир Козар, ванредни професор
Др Немања Алексић, адвокат
ЗАБРАНА ИЗВРШЕЊА И НАМИРЕЊА КАО ПРОЦЕСНОПРАВНА
ПОСЛЕДИЦА ОТВАРАЊА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА 919

*Др Жељко Бартуловић, редовни професор,
Др Дејан Бодул, доцент
Правног факултета Свеучилишта у Ријеци*

УДК: 347.736:366

**ПОЛОЖАЈ РАЗЛУЧНИХ ВЈЕРОВНИКА У ПОСТУПКУ
СТЕЧАЈА ПОТРОШАЧА***
– на путу према сувременим правним рјешењима –

Резиме

Хрватска има дугу правну традицију стечаја над имовином физичких особа. Стога, из повијесне перспективе, такав институт није terra incognita у хрватском законодавству. Ипак, тек је 01. 01. 2016. у правни поредак Републике Хрватске уз „класични“ стечајни поступак (предстечајни поступак, ликвидацијски стечајни поступак, стечајни план, особну управу, међународни стечај, стечајни поступак над имовином дужника појединца, аутоматски стечај, скраћени стечајни поступак те стечајни поступак мале вриједности) имплементиран и поступак стечаја потрошача. Правила везана уз поступак стечаја потрошача регулирана су одредбама Закона о стечају потрошача чије бланкетне одредбе упућују на примјену одредби Стечајног закона, дакле и на правила о разлучним вјеровницима (separatistae ex iure crediti). Циљ је рада приказати и анализирати положај разлучних вјеровника, као привилегираних вјеровника, у поступку стечаја потрошача. Комплексност предмета истраживања и постављени задаци увјетовали су избор метода па је у истраживању коришћен методолошки приступ који обухваћа повијесноправни приступ, проучавање домаће литературе, одговарајућих законских прописа, као и анализу судске праксе. У раду ће се посебно анализирати и пракса Еуропског суда за људска права у поступцима према чл. 8. Еуропске конвенције за заштиту људских права и темељних слобода (Право на поштивање приватног и обитељског живота) јер полазимо од претпоставке да сазнања о овоме могу бити битна за разумијевање проблематике рада. Ради успоредбе и могућих приједлога de lege ferenda за српског законодавца, анализа хрватских рјешења гледе положаја разлучног вјеровника у поступку стечаја потрошача је битна јер указује хоће ли потенцијална имплементација и примјена таквог модела инсолвенцијског поступка као и регулација положаја разлучног вјеровника остварити своју сврху и дати очекиване резултате.

* Овај рад је настао уз потпору Хрватске закладе за знаност у оквиру пројекта 6558 Business and Personal Insolvency – the Ways to Overcome Excessive Indebtednes.

Кључне речи: разлучни вјеровник, поступак стечај потрошача, подредна примјена Стечајног закона и Овршиног закона.

1. Генеза рјешења положаја разлучних вјеровника у поступку индивидуалног стечаја

Први стечајни закон, односно Привремени ред стечајни донесен је 18. 07. 1853. у доба *Bach*-ова неоапсолутизма када је дошло до модернизације правног састава у читавој Хабсбуршкој монархији и унификације прописа.¹ Пропис је уређивао материју стечаја над имовином свих физичких особа.² Стечајни поступак имао је за сврху намирење вјеровника из имовине дужника.³ Стечај се отварао код оног суда прве молбе код којег је стечајни дужник имао пребивалиште.⁴ За стечајни поступак против протоколираних трговаца, трговачких друштава и дионичких друштава био је надлежан трговачки суд.⁵ Расправљање стечаја о рударском орташтву обављало се код оног суда који је одређен за рјешавање рударских предмета.⁶ Вјеровници су имали право захтијевати поврат својих ствари, које су се при отварању стечаја налазиле у посједу дужника (тзв. излучни вјеровници). Укупна стечајна имовина чинила је стечајну масу из које су се намиривали стечајни вјеровници. Након подмирења разлучних вјеровника те стечајних дугова и трошкова, оно што је остало од стечајне имовине употребљавало се за подмирење стечајних вјеровника сукладно начелу приоритета и паритета.⁷

Привремени ред стечајни замијењен је Стечајним законом од 28. 03. 1897. за бановања Карла Куена Хедерварија. Њиме је, осим редовитог стечајног поступка, законодавац омогућио провођење скраћеног стечајног поступка, уз одређене увјете.⁸ Како се истиче у владином образложењу, као узор при изради послужили су Стечајни закон угарски (зак. чл. XVII. из 1881.), Стечајни закон

¹ Бартуловић, Ж., Ранђеловић, Н., *Основи уставне историје југословенских народа*, Правни факултет Универзитета у Нишу, 2012, стр. 89-90.

² „Министарство правосудја Краљевине Угарске, Хрватске и Славоније и сербске Војводине с тамишким Банатом и за велику књежевину Ердељску“ издало је 18. 07. 1852. наредбу којом доноси Привремени стечајни ред, који ће се примјењивати од 1. 09. 1853. (даље у тексту: Стечајни ред). Садржан у XLIII. ком. држ.-зак. листа под бр. 132. изданом и разпосланом дне 20. 07. 1853.

³ Чл. 1. Стечајног реда.

⁴ Чл. 2. Стечајног реда.

⁵ Чл. 3. Стечајног реда.

⁶ Чл. 4. Стечајног реда.

⁷ Чл. 20-25. Стечајног реда. Детаљније Хинковић, Х.(ур.), *Стечајни ред од 18. 07. 1859*, 1884, стр. 35-130.

⁸ Чл. 239-241. О Куену Хедервару види Бартуловић и Ранђеловић, *Уставна*, стр. 100-102.

аустријски од 25. 12. 1868. и Стечајни закон Њемачког Царства од 10. 02 1877.⁹ Закон је критизирала тадашња правна доктрина због чињенице да се не одликује особитом јасноћом. Истицано је да његовој нејасноћи придоније и чињеница да није писан једноставним језиком и да није прегледан у односу на дотадашњи Стечајни ред.¹⁰ У подручју субјективне примјене, занимљиво је да се Закон већим дијелом односио на стечај физичких особа, тако да су тек у чланку 216. „*Насловом другим, Поступак у стечају трговачком*“ садржани посебни прописи о трговачком стечају, односно стечају над имовином „протоколираних трговаца“ и „протоколираних трговачких друштава“.¹¹ Разлучни вјеровници су дефинирани § 35. као вјеровници који су прије отварања стечаја стекли право залога или ретенција на појединим било покретним или непокретним дијеловима стечајне масе и своја права остварују продајом ствари путем овршне дражбе. Они се могу појавити и као особни вјеровници дужника у којем случају пријављују своју тражбину и као остали особни вјеровници и намирују се по правилима стечајног права.

Закон је остао на снази и након настанка Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца 1918. када се примјењивао као дио неунифицираног права у правном подручју Хрватске и Славоније. То је потрајало до увођења Шестојануарске диктатуре 1929. и новог вала правне унификације.¹² Тада су донијети Стечајни закон и Закон о принудном поравнавању изван стечаја 1929., који је сукладно схваћањима правне доктрине слиједио узор одговарајућих аустријских закона с почетка 20. стољећа.¹³ Стечајни закон (за Краљевину Југославију) из 1929. не спомиње изравно тко може бити стечајним дужником.¹⁴ Међутим, говорећи о стечајном разлогу одређује да се стечај може провести над имовином сваког дужника, стога стечајни дужник може бити сватко тко може бити дужник уопће.¹⁵ Према тому и овдје се може говорити о стечају над имовином свих физичких особа. Премда се у Закону користи

⁹ Детаљније Рушнов, А., *Закон о побијању правних дјела гледе имовине инсолвентна дужника од 24. 03. 1897. и Стечајни закон од 28. 03. 1897. уз употребу образложења Владине основе*, Загреб, 1897, стр. 7.

¹⁰ Види исто, стр. 6. и 7.

¹¹ У архивском фонду Краљевског судбеног стола у Осијеку сачуван је велики број стечајних предмета из раздобља од 1854. до 1929. Детаљније Беуц, И., *Повијест институција државне власти у Хрватској (1527.-1945)*, Загреб, 1969, стр. 426.

¹² Бартуловић, Ж., *Повијест хрватског права и државе (компендиј за интерну употребу)*, Ријека 2008/2009, стр. 100-102.

¹³ Детаљније Дика, М., *Инсолвенцијско право*, Загреб, 1998, стр. 1. те Верона, А.; Зуглиа, С., *Стечајни закон, Закон о принудном поравњавању и Закон о увођењу у живот тих закона, с коментаром, судским рјешидбама и додатком споредних правних прописа*, Загреб, 1930. стр. 3. Иначе Стечајни закон је од 28. 03. 1897, објављен у Сборник законах и наредбах ваљаних за краљевине Хрватску и Славонију, ком. VIII, 1897.

¹⁴ Види Верона, А.; Зуглиа, С., *нав. дјело*, стр. 220.

¹⁵ Чл. 67. Стечај се отвара над имовином дужника, који је неспособан за плаћање.

застарјело називље, оно је било на завидној разини. Стога се данашње стечајно право у потпуности ослања на неке називе (примјерице, стечајна маса, излучни и разлучни вјеровници, диоба стечајне масе, накнадна диоба, итд.). Разлучна права су дефинирана §§. 6., 10., 11., 47., 48., 132. те 161. Ту је прихваћено опће правило да отварање стечајног поступка не утјече на одвојено намирење разлучних вјеровника. Они се намирују из тзв. посебне масе. То је она стечајна имовина која служи за намирење разлучних вјеровника. Разлучни вјеровници којима је стечајни дужник и особно одговоран могу у исто вријеме захтијевати своје намирење и као стечајни вјеровници. Намирују се правилима Закона о извршењу и обезбеђењу. Другачије уновчење допуштено је по правилима стечајног суца када је утврђено како разлучни вјеровник, који на такво уновчење није пристао, може бити потпуно намирен из добивеног износа.

Након Другог свјетског рата прво је Одлуком Предсједништва АВНОЈ-а, а затим и Законом о неважности правних прописа донесених прије 06. 04. 1941. и за вријеме окупације утврђено из којих се предратних прописа смију користити правна правила.¹⁶ Сматрало се да су правна правила пријашњег стечајног права у супротности с новим правним поретком, па нису била примјењивана. Неколико је значајних правних извора стечајне регулативе тога времена, међутим стечај физичких особа није био предмет законске регулације. У наведеном раздобљу концепт појединца у стечају био је најближи проблематици положаја радника као физичке особе у организацији над којом је покренут стечајни поступак.¹⁷

Хрватска је након осамостаљења преузела Закон о присилној нагодби, стечају и ликвидацији.¹⁸ Ступањем на снагу Стечајног закона¹⁹ (01. 01. 1997) престао је важити Закон о присилној нагодби, стечају и ликвидацији,²⁰ осим главе VI. - Стечај и ликвидација банака.²¹ Наведена легислатива такођер није регулирала стечај физичких особа. Ипак идеја проширења пасивне стечајне способности на све физичке особе није нова и у Стечајни закон²² је имплементиран институт стечаја на имовином дужника појединца, гдје се дужником појединцем према одредбама Стечајног закона сматрао трговац

¹⁶ Бартуловић, Ж., *Повијест*, стр. 117.

¹⁷ Детаљније Шкурла, Р., *Стечај и социјална угроженост*, Зборник радова: *Санација и стечај организација удруженог рада*, Загреб, 1988, стр. 198-213.

¹⁸ НН, бр. 53/91.

¹⁹ НН, бр. 44/96

²⁰ НН, бр. 54/94.

²¹ Чл. 341. Пријелазне и завршне одредбе Стечајног закона из 1997.

²² Ступањем на снагу новог СЗ (види *инфра* биљешка 25) престаје важити Стечајни закон, НН, бр. 44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 82/06, 116/10, 25/12, 133/12, 45/13. даље: стари СЗ. Такођер даном ступања на снагу новог СЗ у Закону о финансијском пословању и предстечајној нагодби (НН, бр. 108/12, 144/12, 81/13 и 112/13 (71/15 и 78/15)) престаје важити одредба чл. 1., т. 3., одредбе чл. 3, т. 10, 11, 12, 14. и 15, чл. 17, ст. 7, чл. 88, ст. 1, т. 3. – 6. те чл. 18– 86, дакле одредбе о предстечајној нагодби.

појединац и обртник (чл. 3., ст. 1. СЗ). Таква рјешења сврставала су наше право у скупину конзервативних стечајних правних сустава, с том разликом што је СЗ ипак учинио један мали корак напријед.²³

2. Тијек поступка стечаја потрошача и положај разлучног вјеровника

На платформи института стечаја над имовином дужника појединца, прво кроз рјешења Нацрта Закона о стечају потрошача из 06. мјесеца 2014.²⁴ имплементиран је институт потрошачког стечаја кроз одредбе Закона о стечају потрошача.²⁵

Сукладно правилима Закона о стечају потрошача, циљ је овог *sui generis* изванпарничног поступка поштеног потрошача ослободити од обвеза које преостану након уновчења његове имовине и расподијеле прикупљених средстава вјеровницима (ослобођење од преосталих обвеза) (чл. 2, ст. 1. ЗСП). Дакле, код потрошачког стечаја разликујемо материјално-правни циљ који се односи само на потрошача и представља управо *differentia specifica* у односу на корпоративни стечај. Притом се супсидијарно примјењују правила СЗ о стечајним, излучним и разлучним вјеровницима; вјеровницима стечајне масе; правним посљедицама отварања стечајног поступка; уновчењу стечајне масе и уновчењу предмета на којима постоји разлучно право и намирењу стечајних вјеровника, осим одредби о обустави стечајног поступка (чл. 53.-59. ЗСП). У коначници, иако примјена како старог СЗ тако и новог Стечајног закона²⁶ у односу на дужнике појединце још није утврдила одговарајуће стандарде за поједине проблеме те је већина одредби у потпуности остала „неискушана“ у пракси, тек ће примјена ЗСП требати искристализирати одређена тумачења, а једно од њих је и проблематика положаја разлучног вјеровника.²⁷ То је посебно

²³ Hargovan, A., J. Harris, J., *The Shifting Balance of Shareholders' Interests in Insolvency: Evolution or Revolution?*, Melbourne University Law Review, вол. 31, 2007, стр. 593.

²⁴ Нацрт Приједлога исказа о процјени учинка прописа за припрему Нацрта приједлога Закона о стечају потрошача, Министарство правосуђа, 2012., Загреб, стр. 1-5.; Полазне основе за увођење института Особног банкрота, Министарство правосуђа, Загреб, 2012., стр. 1-6. те Нацрт приједлога Закона о стечају потрошача, Министарство правосуђа, Загреб, 2014, стр. 1-40.

²⁵ НН, бр. 100/15. даље: ЗСП.

²⁶ НН, бр. 71/15 и 104/17. даље: СЗ.

²⁷ Имајући у виду комплексност и актуалност проблема који у овом раду обрађујемо, а ради прецизности и јасноће, сматрамо значајним на почетку дефинирати појам разлучног вјеровника. Наиме, у оквиру (потрошачко) стечајног поступка свака од категорије вјеровника (стечајни вјеровници, вјеровници стечајне масе те излучни и разлучни вјеровници), који се у њему могу појавити, јавља се с идентичним интересом - заштити право на остварење својих тражбина. Међутим, њихова стајалишта и очекивања не морају се обавезно разликовати, али је то с обзиром на различит положај и

битно јер је положај разлучног вјеровника у контексту „права на дом“ једно од актуалнијих питања ЗСПа.

Номотехнички гледано Закон о стечају потрошача је подијељен је у два дијела. Први дио подијељен је у двије главе у којем се налазе основне одредбе те је регулиран извансудски поступак (чл. 1. – чл. 20. ЗСП). Други дио ЗСП-а подијељен је у осам глава у оквиру којих се налазе основне поступковне одредбе у поступку пред судом, регулирана су тијела поступка стечаја потрошача, прописан је начин покретања поступка и припремно рочиште, отварање поступка стечаја потрошача и правне посљедице његова отварања, стечајна маса и заштита потрошача, закључење поступка стечаја потрошача, раздобље провере понашања и ослобођење од преосталих обвеза те пријелазне и завршне одредбе (чл. 21. – чл. 81. ЗСП).

2.1. Извансудски поступак и положај разлучног вјеровника

Како би се растеретило судове од великог броја очекиваних поступака, законодавац је предвидио дужност предлагатеља да покуша у првој фази постићи споразум са својим вјеровницима у извансудском поступку тијekom одређеног раздобља прије подношења приједлога за отварање поступка стечаја потрошача надлежном опћинском суду (чл. 8. ЗСП). Уз важност претпоставки потребних за улазак у поступак потрошачког стечаја, изнимно је важна и структура извансудског модел поступка у оквиру којег ће се одлучивати о поступку отпуста дугова. Хрватски законодавац је одредио како извансудски

посљедице које могу трпјети тијekom потрошачког стечајног поступка врло могуће. Разлучни вјеровници су они привилегирани вјеровници који имају право на одвојено намирења из одређених ствари и права који су дијелови стечајне масе. Разлучним се вјеровницима првенствено сматрају заложни вјеровници (149. СЗ), вјеровници чија права произлазе из судског и јавнобилежничког осигурања тражбине пријеносом власништва ствари или пријеносом права (чл. 150. СЗ) те вјеровници који на неком предмету из стечајне масе имају какво заложно право које није уписано у јавну књигу, а имају право на одвојено намирење своје тражбине, камата и трошкова из вриједности заложног предмета (чл. 151. СЗ). Разлучни вјеровници су и вјеровници којима је дужник ради осигурања њихове тражбине предао неку покретну ствар или пренио неко право; вјеровници који имају право задржања неког предмета, јер су нешто употребили у корист тога предмета, у мјери у којој њихова тражбина по тој основи не прелази још постојећу корист, затим вјеровници који право задржања имају на темељу закона те Република Хрватска, јединице локалне самоуправе и управе те друге јавне правне особе, ако предмет за који постоји обвеза плаћања царине или пореза по закону служи осигурању јавних давања (чл. 152. СЗ). Вјеровници с правом одвојеног намирења су стечајни вјеровници ако им је дужник и особно одговоран. Они имају право на размјерно намирење из стечајне масе само ако се одрекну одвојеног намирења или ако се не успију одвојено намирити (чл. 153. СЗ).

поступак проводи посредник у савјетовалишту. Притом је као савјетовалишта одредио устројствене јединице Финанцијске агенције (даље: ФИНА) и друге особе које ће правилником од стране Министарства правосуђа добити дозволу за обављање послова савјетовалишта (чл. 9. и чл. 80, ст. 2. ЗСП). С друге стране, оперативно тијело - посредник - је дјелатник ФИНА-е односно друга физичка особа којој је министар надлежан за послове правосуђа издао дозволу за обављање послова посредника. ЗСП искључује административно овлаштење за покретање стечајног поступка и јасно дефинира тко може бити предлагатељ, односно предлагатељи. Извансудски поступак покреће се захтјевом који може поднијети потрошач или сваки његов вјеровник. Уз захтјев за provedбу извансудског поступка потрошач је дужан приложити доказ о постојању стечајног разлога те попис имовине и обвеза на прописаном образцу. Дакле, по одредбама ЗСП за подношење плана испуњења обвеза се користи образац (чл. 17. ЗСП). Ако је подносиатељ захтјева вјеровник, потрошач је дужан без одгоде доставити савјетовалишту попис имовине и обвеза. Уз захтјев за provedбу извансудског поступка вјеровник је дужан приложити исправе из којих произилази вјеројатност постојања његове тражбине те изричито пристанак потрошача за provedбу извансудског поступка (чл. 12. ЗСП). Циљ је постизање извансудског споразума о испуњењу обвеза са својим вјеровницима. Сматра се да склапање извансудског споразума није успјело ако неки од вјеровника након објаве позива за судјеловање - изјави да не жели судјеловати у извансудском поступку или покрене односно настави поступак оврхе (чл. 19. ЗСП). У основи, покретање извансудског поступка не односи се на положај разлучног вјеровника нити он има (правни)²⁸ интерес судјеловати у истом.

2.2. Судски поступак и положај разлучног вјеровника

Покушај, а не постизање извансудског споразума о регулирању дуга, предувјет је покретања судског стечајног поступка (чл. 8.-20. ЗСП).

2.2.1. Прва етапа судског поступка

Поступак стечаја потрошача покреће се на приједлог потрошача који се може поднијети у року од три мјесеца од дана издавања потврде да покушај извансудског постизања споразума није успио (чл. 44. ЗСП). Ипак, законодавац даје још једну могућност потрошачу и вјеровницима да сугласно послје

²⁸ Дефиниција правног интереса у ЗСП није дана. Дакле, у смислу потрошачко стечајног поступка, институт правног интереса није дефиниран ни ЗСП-ом који је на снази нити ставом раније судске праксе. Наведено начело из теорије парничног поступка, може се, по основу супсидијарне примјене ЗПП у стечајном поступку (в. чл. 23. ЗСП у вези с чл. 10. СЗ), примijenити и на сам потрошачко стечајни поступак. Види, Дика, М., Чизмић, Ј., *Коментар Закона о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине*, Сарајево, 2000, стр. 305. и 306.

покретања, а прије отварања судског поступка, затраже од суда застој, који може трајати најдуже три мјесеца, у циљу покушаја склапања споразума о регулирању дуга. Истеком наведеног раздобља поступак се наставља *ex offio* (чл. 46. ЗСП). Искуства њемачког законодаваца, који има модел поступка стечаја потрошача који је послужио као трансплатативни модел, показују како се овај дио поступка редовито заобилази.

2.2.2. Друга етапа судског поступка

У сваком случају прије доношења одлуке о отварању поступка стечаја потрошача суд ће заказати припремно рочиште на којем ће се расправљати и гласовати о плану испуњења обвеза (чл. 47, ст. 1. ЗСП). Припремно рочиште започиње разматрањем плана испуњења обвеза који се може на приједлог појединих вјеровника или потрошача допунити или измијенити. Ако је у плану испуњења обвеза садржан и правни положај разлучних вјеровника, на рочишту ће се посебно расправити права тих вјеровника (чл. 51, ст. 3. ЗСП). Доктринарна разматрања упућују на приједлог коначног Нацрта ЗСП гдје се наведена формулација не образлаже посебно. Стога доктрина наводи како самоиницијативно потрошач не може располагати с правима разлучних вјеровника, поготово не на начин који би умањио њихова права, а с друге стране мишљења смо како не постоји нити интерес разлучних вјеровника да се укључе у поступак.

2.2.1. Трећа етапа судског поступка

Ако у оквиру друге етапе поступка вјеровници не прихвате план за регулирање дугова дужника, слиједи отварање поступка стечаја потрошача и ликвидација дужникове запљениве имовине у оквиру судског поступка за који вриједе поједностављена правила те, овисно о приједлогу дужника, ослобађање од преосталих дугова тијеком раздобља до пет година (тзв. раздобље доброг владања).

2.2.1.1. Отварање судског поступка

Рјешење о отварању поступка стечаја потрошача мора садржавати и позив разлучним вјеровницима да повјереника у року од 60 дана од дана објаве тога рјешења поднеском обавијесте о својим правима (чл. 54. ЗСП).

2.2.1.1.1. Могућност обавијести о постојању разлучног права

Према СЗ-а разлучни вјеровници дужни су обавијестити повјереника о свом разлучном праву, правној основи разлучног права и дијелу имовине стечајног дужника на који се односи њихово разлучно право (чл. 258, ст. 2. СЗ). Ако разлучни вјеровници пријављују и тражбину као стечајни вјеровници, у пријави су дужни означити дио имовине стечајног дужника на који се односи њихово разлучно право и износ до којег њихова тражбина предвидиво неће бити покривена тим разлучним правом (чл. 141. СЗ).

Такођер постоји могућност, у пракси ипак најмање вјеројатна, да се разлучни вјеровник одрекне свог разлучног права и да се намирује као стечајни вјеровник на темељу пријаве тражбине. Но, ако разлучни вјеровници нису обавијестили стечајнога управитеља о разлучном праву, они не губе право одвојеног намирења. Разлучни вјеровници могу изнимно изгубити право на одвојено намирење и немају право тражити накнаду штете или било какву другу накнаду од стечајнога дужника или од вјеровника, ако је предмет разлучног права мимо њих уновчен у стечајном поступку, а разлучно право није било уписано у јавној књизи или за њега стечајни управитељ није знао нити морао знати (чл. 258. СЗ).

По протеку рока за пријаву, стечајни управитељ је дужан на прописаном обрасцу доставити таблицу разлучних права (таблице пријављених тражбина, разлучних и излучних права, чл. 259, ст. 1. СЗ). Те ће се таблице објавити на мрежној страници е-огласна плоча судова након истека рока за пријаву тражбина, а најкасније осам дана прије одржавања испитног рочишта (чл. 55, ст. 2. ЗСП). Разлучна права нису предмет испитивања па евентуално повјереник или стечајни вјеровник може посебном тужбом ради побијања правних радњи захтијевати да се утврди како стечено разлучно право нема учинка према стечајној маси (212. СЗ).

2.2.1.1.2. Неке посљедице отварања судског поступка везане за положај разлучног вјеровника

Како се у поступку стечаја потрошача супсидијарно примјењује одредбе СЗ-а (чл. 23. СЗ), он, попут старог СЗ из 1997, посљедице дијели на три скупине: основне правне посљедице (чл. 150. - чл. 180), учинак стечаја на испуњење правних послова (чл. 181. - чл. 197) и побијање правних радњи стечајног дужника (чл. 198. - чл. 215). Правне посљедице отварања стечаја потрошача наступају тренутком објаве рјешења о отварању поступка стечаја потрошача на мрежној страници е-огласна плоча судова (чл. 57, ст. 1. ЗСП). Ипак ако рјешење о отварању поступка стечаја потрошача у поводу жалбе буде укинато, а у поновном поступку стечај над потрошачем буде опет отворен, сматрат ће се да су правне посљедице отварања поступка наступиле од тренутка објаве првог рјешења о отварању поступка стечаја потрошача на мрежној страници е-огласна плоча судова (чл. 57, ст. 2. ЗСП). То је битно јер се процесно правне посљедице отварања поступка стечаја потрошача односе и на разлучна права (чл. 59, ст. 1, т. 1. СЗ) и то на начин да се поступци оврхе и осигурања који су били у тијеку, прекидају те овршни суд обуставља поступак (чл. 169, ст. 3. СЗ). Суд који води поступак оврхе или осигурања дужан је у року од осам дана од дана отварања стечајнога поступка рјешењем утврдити прекид поступка, огласити се ненадлежним и уступити предмет суду који води стечајни поступак. Жалба против тог рјешења не задржава наступање правних учинака рјешења (чл. 196. СЗ). Притом разлучни вјеровници, након отварања стечаја, нису овлаштени покренути поступак

оврхе или осигурања (чл. 169, ст. 5. СЗ) јер прекинуте поступке оврхе и осигурања наставља суд који води стечајни поступак примјеном правила о уновчењу предмета на којима постоји различно право у стечајном поступку (чл. 169, ст. 6. СЗ). Дакле, иако различно право овлашћује вјеровника у стечајном поступку на одвојено и приоритетно намирење његове тражбине осигуране тим правом, а притом искључују до висине износа својих тражбина стечајне вјеровнике од намирења из вриједности ствари или права на којима је засновано различно право, односно намирују се прије стечајних вјеровника, продаја предмета различног права допуштена је искључиво у стечајном поступку (чл. 247. СЗ). Наиме, у пракси старог СЗ уочено је да овршни поступци које покрећу и воде различни вјеровници трају дуго, што продужује трајање стечаја, па је укинута право различног вјеровника да након отварања стечаја покреће овршне поступке те је одређено да ће се сви овршни поступци које воде различни вјеровници након отварања стечајног поступка прекинути и упутити пред стечајне судове. Ипак остаје за видјети хоће ли се економичност поступка постићи односно хоће ли стечајни суд у уновчењу предмета различног права бити доиста бржи од суда који води овршни поступак и доводи ли то до смањења трошкова?²⁹

2.2.1.1.3. Начини продаје имовине оптерећене различним правом

О заштити достојанства потрошача дужан је водити рачуна повјереник при уновчењу стечајне масе (чл. 63. ЗСП), а за утврђивање дијелова имовине дужника која не улази у стечајну масу релевантна су она ограничења и изузимања од оврхе која вриједе за оврху ради наплате новчане трибине од физичке особе, јер се генерална оврха у стечају проводи ради наплате новчаних тражбина стечајних вјеровника. Дакле, ЗСП у погледу ограничења одговорности само упућује на одговарајућу примјену Овршног закона.³⁰

Овршно ограничење одговорности потрошача у стечајном је поступку уређено правилима о стечајној маси која обухваћа cjелокупну имовину потрошача коју је потрошач стекао до закључења стечајног поступка и имовину коју ће стећи до истека раздобља провјере понашања, осим имовине на којој се не може провести оврха у складу са законом којим се уређује овршни поступак. При тому постоје двије категорије: оне које су апсолутно изузете и оне на којима је оврха ограничена (чл. 60. ЗСП у свези с чл. 4, 91, 135, 172, 173. и 212. ОЗ). О наведеном ограничењу водит ће повјереник рачуна већ при преузимању имовине која улази у стечајну масу, али и њеном уновчењу те кроз вођење посебног трансакцијског рачуна. О институту права на дом у контексту ЗСП (чл. 64 ЗСП) дијелом ће бити ријечи у слиједећем дијелу, ипак сама проблематика права на дом је сувише комплексна,

²⁹ Види, Чувељак, Ј., *О новом Стечајном закону*, Право и порези, бр. 7-8/2015, стр. 3. и даље.

³⁰ НН, бр. 11/12, 25/13, 93/14, 55/16. и 73/17. (даље: ОЗ).

временски и просторно, политичко-економски и институционално сензибилна, те би детаљна анализа захтијевала знатно шири простор.

Када се говори о имовини оптерећеној разлучним правом иста се не смије продавати испод половине процијењене вриједности сваког појединог дијела имовине (чл. 65., ст. 3. ЗПС). На приједлог повјереника, разлучног вјеровника или потрошача, суд може одлучити да се имовина уновчи слободном продајом (чл. 65, ст. 1. ЗПС).³¹ У наведеном случају суд одређује рок за уновчење имовине, а ако се у одређеном року имовине не уновчи слободном продајом, уновчава се уз одговарајућу примјену правила овршног поступка (чл. 65, ст. 2. ЗСП). Иначе, на уновчење предмета разлучног права примјењују се одредбе СЗ-а о уновчењу предмета на којем постоји разлучно право (чл. 59. ЗСП).

2.2.1.1.3.1. Специфичности продаје некретнина оптерећених разлучним правом

У случају да суд не одлучи да се имовина оптерећена разлучним правом уновчи слободном продајом или ако истекне рок за уновчење имовине слободном продајом, некретнина оптерећена разлучним правом продаје се уз одговарајућу примјену правила о овршном поступку.

Начелно, у правилу некретнину би продавао суд у складу с одредбом чл. 247. СЗ. У односу на стари СЗ, правила о продаји имовине оптерећене разлучним правом знатно су промијењена новим СЗ те је одређено да ако није прије отварања стечајног поступка одређена оврха, онда се имовина продаје у стечајном поступку, на приједлог стечајног управитеља (повјереника) или разлучног вјеровника, уз одговарајућу примјену правила овршног поступка у оврси на некретнини, с тиме да се правила о обустави поступка не примјењују. О продаји некретнине суд одлучује рјешењем против којег право на жалбу имају стечајни управитељ (повјереник) и разлучни вјеровници, а у рјешењу о продаји некретнине суд ће одредити да се некретнина продаје у стечајном поступку. У земљишној ће се књизи уписати забиљежба рјешења о продаји некретнине. Учинак забиљежбе је прописан релевантним одредбама

³¹ Високи трговачки суд Републике Хрватске, Пж-6329/02 од 18. 02. 2003. „...Одредбом из чл. 92. ОЗ одређен је начин продаје некретнине ради намирења тражбина вјеровника. Између осталог одредбом из ст. 4. наведене законске одредбе прописано је да се странке могу споразумјети да се продаја некретнине обави у одређеном року непосредном погодбом преко особе овлаштене за промет некретнина, судског овршитеља, јавног билежника или на неки други начин.... Јавни позив за доставу понуда за купњу некретнина у случају продаје непосредном погодбом није законска обвеза. Хоће ли или неће објавити јавни позив за достављање понуда ствар је одлуке странака, у конкретном случају стечајног управитеља и одбора вјеровника, и он има само значај оглашавања продаје одређене имовине с циљем прикупљања што већег броја, а логично и што повољнијих понуда...“

Закона о власништву и другим стварним³² правима те Законом о земљишним књигама.³³ Исте прописују да након уписа забиљежбе оврхе није допуштен упис промјене права власништва нити којег другог стварног права утемељен на расположби овршеника без обзира на то кад је та расположба подузета, да ако некретнина промијени власника, оврховодитељ стјече право да тражбину намири из вриједности некретнине (право на намирење), па се поступак може наставити против новог власника, да радње које су подузете остају пуноважне, а нови власник не може подузимати оне радње које не би могао ни пријашњи власник, да оврховодитељ који је предложио оврху, а није прије стекао хипотеку, стјече забиљежбом право да се из некретнине намири прије особе која на тој некретнини касније стекне хипотеку или право на намирење, да након уписа забиљежбе не може на тој некретнини провести посебан овршни поступак за намирење друге тражбине, већ нови оврховодитељ ступа у већ покренути поступак, најкасније до правомоћности рјешења о досуди.

Након тога ће суд закључком о продаји утврдити вриједност некретнине, начин продаје и увјете продаје. вриједност некретнине суд утврђује закључком по слободној оцјени на темељу образложеног налаза и мишљења овлаштеног судског вјештака или процјенитеља (чл. 145. ОЗ). У међувремену је Влада Републике Хрватске донијела Закон о процјени вриједности некретнина,³⁴ па би требало очекивати да ће се почети рјешавати проблеме гледе процјене вриједности некретнина, да се не догађа да два вјештака дају потпуно различите процјене.

Продају некретнине проводи ФИНА електроничком јавном дражбом³⁵ с тим да се некретнина не може продати на првој дражби испод 3/4 утврђене вриједности некретнине, затим на другој дражби испод 1/2 утврђене вриједности некретнине. Први разлучни вјеровник у предносном реду може изјавити да купује некретнину и да ставља у пријебој своју тражбину с протутражбином стечајног дужника на основи цијене у висини утврђене вриједности некретнине.

Уноточ тому што се некретнина потрошача на којој је засновано различно право у правилу продаје у стечајном поступку, због специфичне природе поступка као и због чињенице да се преко јудикатуре Еуропског суда за људска права (даље *ECHR*) и његове концепције права на дом³⁶ афирмира

³² НН, бр. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14.

³³ НН, бр. 91/96, 68/98, 137/99, 114/01, 100/04, 107/07, 152/08, 126/10, 55/13, 60/13, 108/17.

³⁴ НН, бр. 78/15.

³⁵ Правилник о начину и поступку provedбе продаје некретнина и покретнина у овршном поступку, НН, бр. 156/14.

³⁶ Чл. 8. Еуропске конвенције за заштиту људских права и темељних слобода (НН-МУ, бр. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10). „Право на поштовање приватног и обитељског живота: 1. Сватко има право на поштовање свога приватног и обитељског

начело прецеденталног права и тиме судске праксе као формалног извора права, потрошачу је омогућено заштитити једино мјесто становања тако да може предложити суду да се та некретнина у потрошачко стечајном поступку не продаје³⁷ (чл. 64. и 65. ЗСП).³⁸ Наиме, у погледу „права на дом“ ЗСП налаже да потрошач може по отварању судског поступка образложеним приједлогом од суда захтијевати да се до окончања раздобља провјере понашања не продаје некретнина која му је потребна за становање под претпоставком: да у власништву нема другу некретнину те да нема на располагању други смјештај нити га је у могућности осигурати. Поводом таковог захтјева суд је обавезан позвати вјеровнике који имају разлучно право на некретнини да се у року од осам дана очитују о приједлогу потрошача и изјасне дају ли свој пристанак. О приједлогу потрошача одлучује суд у року од 15 дана од дана подношења приједлога односно истека рока за очитовање вјеровника који имају разлучно право на некретнини узимајући у обзир да некретнина мора бити размјерна основним стамбеним потребама потрошача. Дакле, суд има дискрецијско овлашћење одлучити да се некретнина не продаје до окончања раздобља провјере понашања након којег раздобља ће оцијенити сврховитост продаје некретнине, водећи рачуна о опсегу намирења свих вјеровника који ће се намирити из продајне цијене некретнине. Против одлука о продаји или не продаји вјеровници и потрошач могу поднијети жалбу у року од три дана од обављене доставе. У сваком случају ако продају некретнине суд оцијени сврховитом, *ex offio* ће покренути овршни поступак ради наплате новчане тражбине те одредити оврху на некретнини потрошача.³⁹ Саму продају некретнине проводи ФИНА, чија је надлежност

живота, дома и дописивања. 2. Јавна власт се неће мијешати у остваривање тог права, осим у складу са законом и ако је у демократском друштву нужно ради интереса државне сигурности, јавног реда и мира, или господарске добробити земље, те ради спрјечавања нереда или злочина, ради заштите здравља или морала или ради заштите права и слобода других“.

³⁷ Повреда права на дом, зајамченог у чл. 34.м ст. 1. Устава Републике Хрватска (НН, бр. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14), најчешће је уставно право чија се повреда истиче у уставним тужбама поднесенима Уставном суду РХ у случају присилног исељења овршеника и његове обитељи. Практика показује да су стајалишта из одлука тога суда у складу са стандардима ЕЦХРа. Тако Одлуке бр. У-III-46/07 од 22.12.2010., НН, бр. 12/11.; У-III-405/08 од 21.02.2012., НН, бр. 38/12.; У-III-2073/10 од 04.03.2014., НН, бр. 41/14. Доступно на мрежним страницама Уставног суда Републике Хрватске: www.usud.hr (12.02.2018.).

³⁸ Подробније, Бодул, Д., Грбић, С., *Кратка пролегомена „о праву на дом“ у Закону о стечају потрошача*, Ревизија за социјалну политику, вол. 25, бр. 2/2017, стр. 169-189.

³⁹ Иначе за споменути је како је потрошач додатно заштићен и Новелом Овршног закона 2017 у поступку оврхе на некретнини. Наиме, најважније промјене у оврси на некретнини из Новеле ОЗ 2017 односе се на: заштиту овршеника физичке особе (чл. 75., ст. 5, 6, 7. и 8. ОЗ), посебне увјете за одређивање оврхе на некретнини (чл. 80.б), одгоду

одређена чл. 132.а ОЗ према којем се захтјев за продају и остала писмена у поступку продаје некретнина достављају регионалним центрима Агенције чија се мјесна надлежност утврђује према надлежности суда који проводи оврху, дакле суда на чијем се подручју некретнина налази.⁴⁰ У наведеном овршном поступку судјелује повјереник с овластима оврховодитеља, трошкови продаје плаћају се из плаћене куповнине,⁴¹ а вјеровници се

оврхе (чл. 84.а ОЗ), положај овршеника као најмопримца (чл. 127, ст. 2, 3, 4. и 5. ОЗ) те стамбено збрињавање овршеника (чл. 131.а, 131.б и 131.ц ОЗ). За рад је битнија измјена ст. 5, чл. 75. ОЗ-а гдје се први пут одређује што се сматра једином некретнином овршеника (домом) и како се она штити у овршном поступку. Одредбе ст. 5, чл. 75. ОЗ-а сада гласе: (5) Сматра се да је једина некретнина у којој станује овршеник који не обавља регистрирану дјелатност нужна за задовољење основних животних потреба овршеника и особа које је по закону дужан уздржавати, осим ако је овршеник у тренутку склапања правног посла којим преузима обвезу изјавио да је сугласан да се ради намирења оврховодитељеве тражбине оврха може провести на његовој јединој некретнини. Сугласност да се ради намирења оврховодитељеве тражбине оврха може провести на јединој некретнини овршеника даје се у писаном облику и има учинак ако је потпис овршеника овјерио јавни билежник или која друга особа или тијело с јавним овластима. Сугласност из овога ставка вриједи ако дође до промјене вјеровника или ако овршеник стекне нову некретнину. Дакле, једина некретнина овршеника грађанина у смислу ст. 5. чл. 75. ОЗ-а је она у којој овршеник станује и која је нужна за задовољење основних животних потреба њега и особа које је по закону дужан уздржавати. Стога је таква некретнина, као мјесто гдје се одвија приватни и обитељски живот овршеника, у правилу, изузета од оврхе. Но, овршеник може у тренутку склапања правног посла дати сугласност да се ради намирења оврховодитељеве тражбине оврха може провести на јединој некретнини. Сугласност мора у писаном облику, а потпис овршеника овјерен код јавног билежника те остаје на снази у случају промјене вјеровника као и кад овршеник стекне другу некретнину. Према томе, овршеник слободно располаже својом једином некретнином и уз његову изричиту сугласност она може бити предмет оврхе.

⁴⁰ Бодул, Д., *Улога Финанцијске агенције (ФИНА) као услужног сервиса “инсолвенцијским” судовима – функционализација или дејудификација инсолвенцијско правне заштите?*, Зборник радова, Услуге и услужна правила, Крагујевац, 2016, стр. 659-683.

⁴¹ Правила о обрачуна трошкова су ревидирана новелом СЗ 2017. Код обрачуна трошкова одређено је да је стечајни управитељ обавезан доставити суду обрачун трошкова утврђивања предмета разлучног права и трошкова његова уновчења у року од осам дана од дана правомоћности рјешења о досуди. Трошкови утврђивања предмета разлучног права одређују се паушално у своти од 5 % од утршка, док се трошкови уновчења предмета разлучног права одређују паушално у своти од 5 % од утршка. Ако су стварно настали трошкови уновчења знатно нижи или виши, одредит ће се у стварној висини. Ако је због уновчења стечајна маса оптерећена порезом, свота тог пореза придодаје се паушалу трошкова уновчења односно стварно насталим трошковима уновчења. Дакле, сада је законодавац опет мијењао правила о начину обрачуна трошкова након продаје предмета на којем постоји разлучно право, али овај пут тако да је у основи вратио правило које је било на снази прије задње измјене. Мијењано

намирују према правилима о намирењу стечајних вјеровника (чл. 64. ЗСП). Преостали износ предаје се повјеренику за намирење стечајних вјеровника (чл. 248. СЗ). Ипак јудикатура упућује како ће одређене двојбе у провођењу стечајева над имовином потрошача изазвати одредбе Закона о обрту,⁴² које уређују ограничену одговорност обртника за обвезе настале из пословања обрта. Наиме, ЗО-ом је установљена одговорност обртника тако да за обвезе настале у обављању обртом обртник одговара цјелокупном имовином, што би значило имовином која је унијета у обрт и својом приватном имовином (чл. 36. ЗО). Штовише, ЗО је одредио правило да се против обртника не може провести оврха на некретнини у којој овршеник станује у опсегу нужном за задовољавање основних стамбених потреба овршеника и особа које је по закону дужан уздржавати (чл. 36, ст. 3. ЗО). Правило ЗО о изузимању мјеста становања у оврси, ограничено је заложним правом. Јудикатура сматра како би се радило се о добровољним заложним правима стеченим прије покретања оврхе, чиме присилно осигурање које доводи до заснивања заложног права на изузетој имовини не би било допуштено.

2.2.1.1.3.2. Специфичности продаје покретнина оптерећених разлучним правом

Покретнине оптерећене разлучним правом продају се у поступку стечаја потрошача и према правилима СЗ (чл. 249. до 256. СЗ). Основно је правило да покретнину која је у посједу повјереника продаје повјереник уз одговарајућу примјену правила овршног поступка или слободном погодбом (чл. 249, ст. 1. СЗ). При продаји покретнина оптерећених разлучним правом, повјереник је дужан приопћити разлучном вјеровнику намјеру отуђења и омогућити му да у року од осам дана предложи уновчење предмета које би за њега било

правило је истицало да трошкови уновчења обухваћају стварно настале трошкове и остале обвезе стечајне масе, а како су те остале обвезе стечајне масе прилично велике, примјена тог правила довела би до немогућности намирења тражбине која је осигурана разлучним правом. У остале обвезе стечајне масе припадају: 1. обвезе засноване радњама стечајног управитеља или на други начин управљањем, уновчењем и подјелом стечајне масе, а које не припадају у трошкове стечајног поступка 2. тражбине одвјетника за пружене услуге тијekom посљедњих шест мјесеци прије отварања стечајног поступка у вези са заштитом и остварењем права дужника која улазе у стечајну масу 3. обвезе из двострано-обвезних уговора ако се њихово испуњење тражи за стечајну масу или мора слиједити након отварања стечајног поступка 4. обвезе на темељу стјецања у стечајну масу без основе 5. тражбине радника стечајног дужника настале након отварања стечајног поступка. Обвезе које је преузео привремени стечајни управитељ, овлаштен располагати имовином дужника до отварања стечајног поступка, сматрају се обвезама стечајне масе. Једнако вриједи и за обвезе из некога трајног обвезног односа ако је привремени стечајни управитељ примио протучинидбу за имовину којом је управљао.

⁴² НН, бр. 143/13. даље: ЗО.

повољније (чл. 251. СЗ). У случају да повјереник нема право на уновчење ствари или тражбина на којима постоји разлучно право, покретнину продаје вјеровник (чл. 256, ст. 1. СЗ). У случају да вјеровник има право продаје покретне ствари, суд може на приједлог повјереника вјеровнику одредити рок у којем је дужан ствар уновчити. Након тог рока ствар има право уновчити суд (чл. 256, ст. 2. СЗ).

3. Закључна разматрања

У увјетима глобализације и интернационализације пословања и финансијских токова, модернизација положаја разлучних вјеровника је добила још више на значају. Овом проблему све већу пажњу придају и разне међународне институције, а полако долази и до уједначавања регулативе међу законодавствима у свијету.⁴³ Иако се у стручној јавности могу чути и мишљења да су поједина рјешења о положаја разлучних вјеровника недоречена и непрецизна она свакако представљају значајан искорак ка модерно уређеном положају разлучног вјеровника у потрошачко стечајном законодавству. Ипак у којој мјери ће се циљеви новог ЗСП и остварити овисити ће од бројних чимбеника. Примјерице, увођење нових информатичких технологија у судски поступак у сваком случају треба оцијенити позитивним.⁴⁴

За сада иако ЗСП садржи велики број нових института и механизма, може се констатирати како није дошло до значајне концептуалне промјене у односу на корпоративни стечај, тако да не би требало да дође до већих проблема у примјени. Већи недостатак је чињеница да суд може, на захтјев дужника и под одређеним претпоставкама, одгодити продају некретнина тијekom раздобља провјере понашања која је дужнику потребна за становање. Ипак поставља се питање хоће ли дискреција при одлучивању резултирати неуједначеном судском праксом. У сваком случају за сада је тешко рећи какве ће учинке получити рјешења прописана ЗСП, а поготово она која се тичу положаја разлучних вјеровника. Штовише, спуштајући се на практичну и емпиријску разину свједоци смо како досадашња искуства хрватских судова указују како је питање права на дом веома осјетљива тема из низа социјалних и економских разлога. Пракса указује како на судовима још постоје тисуће предмета, неки још и из времена важења Закона о извршном поступку, који „застају“ на питању provedбе оvrхе односно присилног остварења тражбине разлучних вјеровника.

⁴³ INSOL, *Update on Shareholder and Equity - Related Claims in Insolvency Proceedings*, Technical Series, No. 28, 2013, стр. 1.

⁴⁴ Бодул, Д., *Нека питања е-правосуђа кроз призму стечајног права*, Информатор, бр. 6504/2018, стр. 15-18.

Željko Bartulović, Ph.D., Full-time Professor
Dejan Bodul, Ph.D., Assistant Professor
Faculty of Law, University in Rijeka

THE POSITION OF THE SECURED CREDITORS IN THE CONSUMER BANKRUPTCY PROCESS - on the road to contemporary legal solutions

Summary

Croatia has a long legal tradition of bankruptcy proceedings over the assets of natural persons. Hence, from a historical perspective, such institute is not terra incognita in Croatian legislation. Nevertheless, only at 1 January 2016, in the legal order of the Republic of Croatia, along with the "classic" bankruptcy proceedings (pre-litigation procedure, liquidation bankruptcy proceedings, bankruptcy, personal bankruptcy, international bankruptcy, bankruptcy proceedings of the debtor's debtor, automatic bankruptcy, shortened bankruptcy proceedings a bankruptcy procedure of small value) the legislator implemented consumer bankruptcy proceedings. Rules on consumer bankruptcy proceedings are governed by the provisions of the Consumer Bankruptcy Act, whose general provisions point out on the lex generali provisions of the Bankruptcy Act and therefore the rules on secured creditors (*separatistae ex jure crediti*). The aim of the paper is to present and analyse the position of secured creditors, as privileged creditors, in the process of consumer bankruptcy. The complexity of the subject and the set tasks required a choice of methods, so authors used methodological approach, which included a historical methodological approach, a study of domestic and foreign literature, appropriate legal regulations, and analysis of jurisprudence. The paper will also analyse the practice of the European Court of Human Rights in the proceedings in accordance with Art. 8. Of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (Right to respect for private and family life), as we believe that this can be important for understanding the issues of work. For comparison and possible *de lege ferenda* suggestions for the Serbian legislator, the analysis of Croatian solutions regarding the position of the secured creditor in the process of consumer bankruptcy is important as it indicates whether the potential implementation and application of such model will achieve its purpose and give the expected results.

Key words: secured creditors, consumer bankruptcy procedure, subordinate application of the Bankruptcy Law and the Enforcement Act.

Литература

- Бартуловић, Ж., *Повијест хрватског права и државе (компендиј за интерну употребу)*, Ријека акад. год. 2008/2009.
- Бартуловић, Ж., Ранђеловић, Н., *Основи уставне историје југословенских народа*, Правни факултет Универзитета у Нишу, 2012.
- Беуц, И., *Повијест институција државне власти у Хрватској (1527-1945)*, Загреб, 1969.
- Бодул, Д., Грбић, С., *Кратка пролегомена „о праву на дом“ у Закону о стечају потрошача*, Ревизија за социјалну политику, вол. 25, бр. 2/2017.
- Бодул, Д., *Нека питања е-правосуђа кроз призму стечајног права*, Информатор, бр. 6504/2018.
- Бодул, Д., *Улога Финанцијске агенције (ФИНЕ) као услужног сервиса “инсолвенцијским” судовима – функционализација или дејудичијализација инсолвенцијско правне заштите?* Зборник радова: Услуге и услужна правила, Крагујевац, 2016.
- Верона, А., Зуглиа, С., *Стечајни закон, Закон о принудном поравњавању и Закон о увођењу у живот тих закона, с коментаром, судским рјешавањима и додатком споредних правних прописа*, Загреб, 1930.
- Дика, М., Чизмић, Ј., *Коментар Закона о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине*, Сарајево, 2000.
- Дика, М., *Инсолвенцијско право*, Загреб, 1998.
- INSOL, *Update on Shareholder and Equity - Related Claims in Insolvency Proceedings*, Technical Series, бр. 28/2013.
- Рушнов, А., *Закон о побијању правних дјела гледе имовине инсолвентна дужника од 24. ожујка 1897. и Стечајни закон од 28. ожујка 1897. уз употребу образложења Владине основе*, Загреб, 1897.
- Hargovan, A., J. Harris, J., *The Shifting Balance of Shareholders' Interests in Insolvency: Evolution or Revolution?*, Melbourne University Law Review, вол. 31, 2007.
- Хинковић, Х.(ур.), *Стечајни ред од 18. септембра 1859*, Загреб, 1884.
- Чувелјак, Ј., *О новом Стечајном закону*, Право и порези, бр. 7-8/2015.
- Шкурла, Р., *Стечај и социјална угроженост*, Зборник радова: *Санација и стечај организација удруженог рада*.

Правни прописи, судска пракса и литература

- Еуропска конвенције за заштиту људских права и темељних слобода, Народне новине – Међународни уговори НН-МУ, бр. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10.
- Нацрт Приједлога исказа о процјени учинка прописа за припрему Нацрта приједлога Закона о стечају потрошача, Министарство правосуђа, 2012, Загреб.
- Нацрт приједлога Закона о стечају потрошача, Министарство правосуђа, Загреб, 2014.
- Овршни закон, Народне новине (даље: НН), бр. 11/12, 25/13, 93/14, 55/16. и 73/17.
- Полазне основе за увођење института Особног банкрота, Министарство правосуђа, Загреб, 2012.
- Правилник о начину и поступку provedбе продаје некретнина и покретнина у овршном поступку, НН, бр. 156/14.
- Привремени ред стечајни, Министарство правосудја Краљевине Угарске, Хрватске и Славоније и сербске Војводине с тамишким Банатом и за велику књежевину

Ердељску и наредба од 18. 07. 1852. којом се доноси Привремени стечајни ред у примјени од 01. 09. 1853. Садржан у XLIII. ком. држ.-зак. листа под бр. 132. изданом и разпосланом дне 20. 07. 1853.

Стечајни закон је од 28. 03. 1897., објављен у Сборник законах и наредбах ваљаних за краљевине Хрватску и Славонију, ком. VIII, 1897.

Стечајни закон, НН, бр. 44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 82/06, 116/10, 25/12, 133/12, 45/13.

Стечајни закон, НН, бр. 71/15 и 104/17.

Устав Републике Хрватске, НН, бр. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.

Закон стечају потрошача, НН, бр. 100/15.

Закон о финансијском пословању и предстечајној нагодби, НН, бр. 108/12, 144/12, 81/13 и 112/13 (71/15 и 78/15.).

Закон о обрту, НН, бр. 143/13.

Закон о процјени вриједности некретнина, НН, бр. 78/15.

Закон о власништву и другим стварним правима, НН, бр. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14.

Закон о земљишним књигама, НН, бр. 91/96, 68/98, 137/99, 114/01, 100/04, 107/07, 152/08, 126/10, 55/13, 60/13, 108/17.

Одлука Уставног суда Републике Хрватске, У-III-2073/10 од 04.03.2014., НН, бр. 41/14.

Одлука Уставног суда Републике Хрватске, У-III-405/08 од 21.02.2012., НН, бр. 38/12.

Одлука Уставног суда Републике Хрватске, У-III-46/07 од 22.12.2010., НН, бр. 12/11.

Високи трговачки суд Републике Хрватске, Рж-6329/02 од 18. 02. 2003.